

DIALOG NY LEKMILJÖ PÅ GÄRDETS
SPORTFÄLT, NATIONALSTADSPARKEN

white

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	4	ANALYS OCH SLUTSATSER.....	20
BAKGRUND OCH SYFTE	4		
OM DIALOG OCH DELAKTIGHET	5		
OM EKOSYSTEMTJÄNSTER.....	6		
GENOMFÖRANDE AV DIALOG	7		
UPPLÄGG OCH URVAL	7		
DIALOGTILLFÄLLE 1.....	8		
DIALOGTILLFÄLLE 2	9		
DIALOGTILLFÄLLE 3	10		
RESULTAT	12		
SMÅ OCH MELLANSTORA BARNNS PERSPEKTIV	12		
FÖRÄLDRARS PERSPEKTIV	13		
PEDAGOGERS PERSPEKTIV.....	13		
TONÅRINGARS PERSPEKTIV	16		
KLOTTERPLANK	18		
NAMNFÖRSLAG	18		
INKOMNA SYNPUNKTER.....	19		

BESTÄLLARE

ÖSTERMALMS STADSDELSFÖRVALTNING

Projektledare: Lina Constantino (tom 30 juni 2015) därefter Ewa Reuterbrand

Arbetsgrupp: Britt Mattsson, chef

Sandra Lind, kommunikatör

KONSULTGRUPP

WHITE ARKITEKTER AB

Arbetsgrupp: Anna Ågren, ansvarig för dialogen

Anna Bernmark, UL och AA tillfällig plats och programarbete

Tove Jägerhök, handläggare tillfällig plats och programarbete

Karl Tyrväinen, medverkande landskapsarkitekt

Robin Andersson, hållbarhetspecialist, medverkande dialogen

Maja Zachrisson och Jenni Brink Bylund , medverkande
dialogtillfälle två

Fotografier: Karl Tyrväinen, Robin Andersson och Ewa Reuterbrand

Datum för rapport: 2015-10-22, reviderad 2015-11-20

INLEDNING

BAKGRUND OCH SYFTE

Östermalms stadsdelsförvaltning har tillsammans med Länsstyrelsen identifierat en brist på lekmiljöer på Östermalm och inom Nationalstadsparken. Nyproduktion av bostäder och den pågående stadsutvecklingen i området har ökat behovet av en ny lokal lekplats.

Den nya lekmiljön ska även utgöra en ny entré till Nationalstadsparken. Lekmiljön ska ej innehålla traditionella lekredskap utan fokusera på ekosystemtjänster och naturpedagogik. Under tiden som den permanenta lekmiljön planeras har staden för avsikt att uppföra en temporär lekmiljö och i samband med detta genomföra en dialog med allmänheten.

White arkitekter har fått i uppdrag att ta fram ett förslag för tillfällig utformning av lekmiljön och utföra dialog med allmänheten. Målet med den tillfälliga lekmiljön är att kommunicera kring parkens utveckling, skapa en plattform för dialogarbetet samt framhäva nationalstadsparken i samband med dess 20-års jubileum.

Syftet med dialogen är att:

- Involvera barn i planering av lekmiljöer
- Tillsammans med allmänheten utveckla en tillfällig plats
- Ta reda på allmänhetens förväntningar och önskemål om den permanenta platsen

Resultaten av dialogen ska kunna användas av Whites landskapsarkitekter för utveckling av den tillfälliga platsen samt för utformning och gestaltning av den permanenta.

Inför dialogen har ett antal ramar identifierats och dessa är:

- Utifrån den identifierade bristen på lekplatser i denna del av Östermalm och inom Nationalstadsparken ska en lekmiljö utvecklas
- Platsens ekologiska värden ska förstärkas
- Teman ska vara ekosystemtjänster och barns rörelse
- Nationalstadsparken ska framhävas och platsen ska fungera som en grön entré

Östermalms stadsdelsförvaltning hade i förväg beslutat att dialogen skulle genomföras på platsen för den tillfälliga lekmiljön vid tre tillfällen:

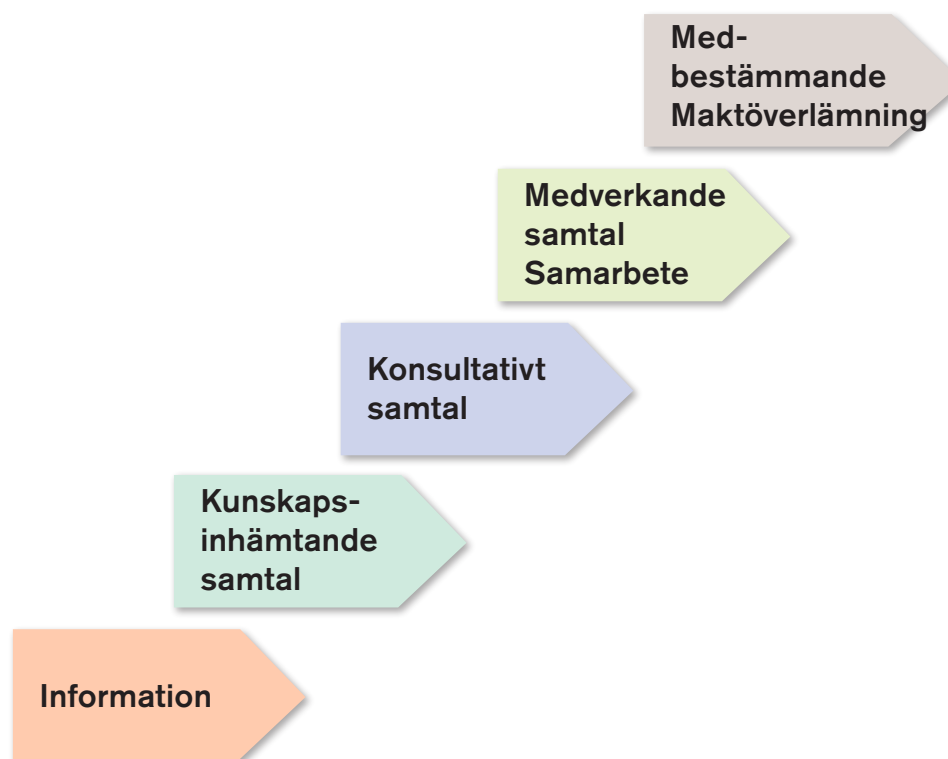
- Den 21 maj i samband med Förskolornas dag
- Den 29 augusti i samband med Parkernas dag
- Den 1 oktober, med tema Skördefest

OM DIALOG OCH DELAKTIGHET

Ordet dialog kan emellanåt nyttjas lite slarvigt. Därav finns behov av att förtydliga vad som avses. Till höger ses en modell av delaktighetstrappa som är utvecklad av Lisa Wistrand på White, baserad på Hart, R (1992), Arnstein, S. (1969), SKL m.fl.

Delaktighetstrappan kan användas för att förstå och sortera bland initiativ, syfte och värdet kring delaktighet. Varför ska vi involvera invånarna och brukarna? När, med vilka och hur ska medborgarna involveras?

I den dialog som genomförts för Sportfältets lekmiljö har ett av syftena varit att informera allmänheten om vad som komma skall, genom att etablera platsen i människors medvetande. Genom att involvera allmänheten i den tillfälliga platsen och genom olika evenemang har man velat skapa en "vi-känsla" kring platsen, och låta invånare och brukare komma till tals kring önskemål och behov i området. Kunskapsinhämtande samtal, så som rena samtal, en fokusgrupp, enkäter och intervjuer har nyttjats för ökad förståelse av efterfrågan och behov i området. Genom att återkoppla vad som framkommit och låta människor höra av sig och kommentera på resultatet har ett konsultativt samtal eftersträvas.

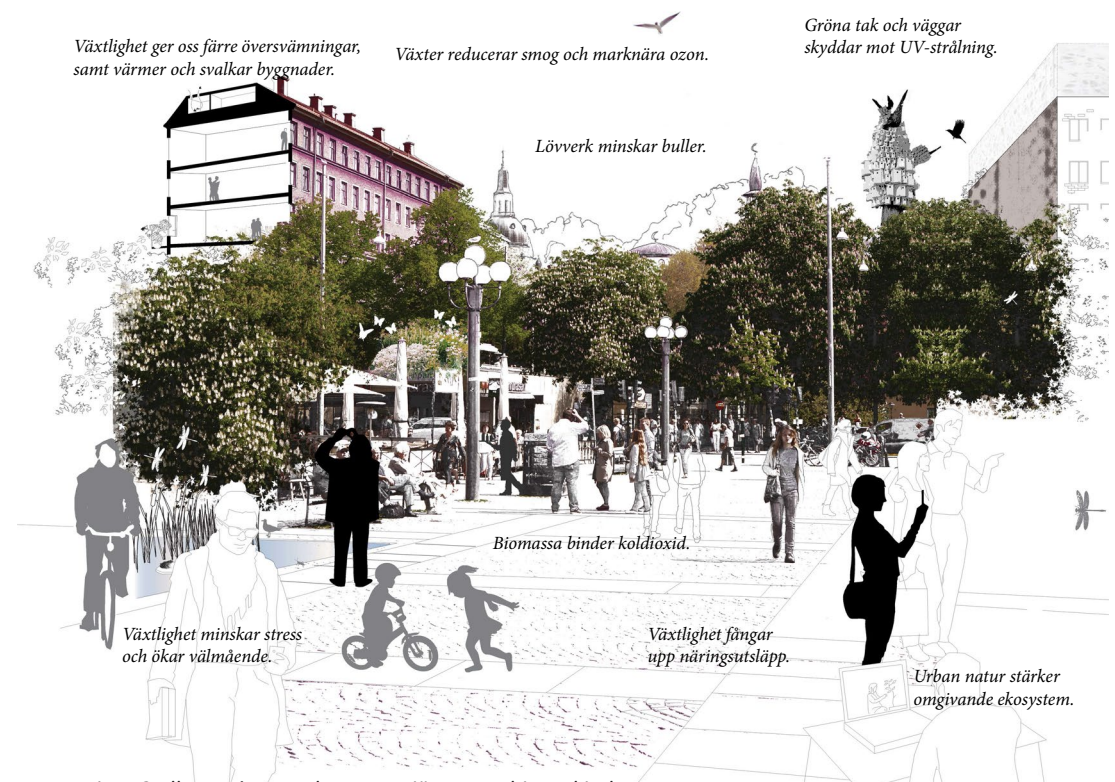
Figur 1. Grad av delaktighet i medborgardialog. utvecklad från Hart, Arnstein, SKL m.fl.

OM EKOSYSTEMTJÄNSTER

Ekosystemtjänster definieras av Naturvårdsverket som "Ekosystemens direkta och indirekta bidrag till människors välbefinnande." Det handlar alltså om allt det som naturen och ekosystemen ger oss människor, gratis, och visar på vårt beroende av dessa system.

Ekosystemtjänster delas in i fyra olika delområden:

- Stödjande - så som biologisk mångfald, ekologiskt samspel och habitat
- Reglerade - så som luftkvalitet, bullerreglering, skydd mot extremväder, vattenrening, klimatanpassning och pollinering
- Kulturella - så som hälsa, sinnlig upplevelse, sociala interaktioner, naturpedagogik, symbolik och andlighet
- Försörjande - så som matproduktion, färskvatten, material och energi

Figur 2. Illustration av ekosystemtjänster. White arkitekter

GENOMFÖRANDE AV DIALOG

UPPLÄGG OCH URVAL

Stadsdelsförvaltningens önskan var att föra dialog med barn i spannet 0-18 år. De tre olika dialogtillfällena riktade sig mot de olika ålderskategorierna 0-6 år, 7-12 år och 13-18 år.

En kartläggning över *intressenterna*, det vill säga hur många och vilka grupper av barn och unga som bor i närheten av platsen samt vilka som nyttjar området regelbundet gjordes. Utifrån detta upprättades riktade inbjudningar.

Vid respektive tillfälle var utgångspunkten för aktiviteterna baserade på stöd-
jande, reglerande, kulturella samt försörjande ekosystemtjänster. Valda aktiviteter anpassades utifrån respektive ålderskategori. Vissa av aktiviteterna syftade till att insamla information, andra till att lära ut och några till att ha trevligt och sysselsätta deltagarna ifall många kom samtidigt.

Närområdet genomgår en omvandling från kontors- till bostadsområde och på plats finns idag ett stort antal barnfamiljer och fler beräknas flytta in då nya bostadskvarter färdigställs.

Ett framtida nyttjande av platsen för barn kan delas in i tre olika kategorier. De som har platsen som vardagsnära utflyktsmål, vilket innebär ca 5 minuters promenad. För förskolebarn, och barn upp till ca 9 år innebär det ungefär 200 meter. För något äldre barn innebär det ca 300 meters avstånd. Den "veckovisnära" platsen, dvs platser man besöker regelbundet om än inte varje dag innebär ca 15 minuters promenad. För yngre barn innebär detta ca 600 meter, och för något äldre barn ca 900 meter. Samt den utflyktsnära platsen, med ca 30 minuters promenad eller bussfärd, vilket i detta fall inkluderar en stor andel av barnen på Östermalm men även från andra delar av Stockholm.

I dagsläget finns det två förskolor inom 100 meters avstånd från platsen, och en ca 300 meter från platsen. En av dessa saknar förskolegård. Inom en radie av 300-900 meter från platsen finns ytterligare 11 förskolor.

Figur 3. Lokalisering av plats för ny lek miljö och dialog.

DIALOGTILLFÄLLE 1, DEN 21 MAJ

Dialogtillfälle 1 den 21 maj inriktades på yngre barn, i åldrarna 0-6 år. Kringliggande förskolor bjöds in till aktiviteter under dagen. Olyckligtvis sammanföll denna dag med planeringsdag för de kommunala förskolorna. Två privata förskolor med sammanlagt ca 50 barn deltog dock under dagen. Dessa fick plantera blommor och växter i pallkragar, bygga insekshotell, rita naturbilder samt leka fritt med pinnar, i sandlådan samt bland höbalar.

Medföljande pedagoger intervjuades om naturpedagogik, vilka naturmiljöer de nyttjar idag, vilka naturmiljöer som barn uppskattar, deras syn på bra lekmiljöer för små barn, vad i naturen som stimulerar barnen till rörelse och kreativitet liksom saker som de anser bör tillföras på Gärdet.

Under eftermiddagen och tidig kväll var allmänheten inbjudna. Planteringarna och bygget av insekshotell fortsatte. Barnen fick fika och leka fritt. Föräldrarna ombads att besvara en enkät kring vad de anser vara bra lekmiljöer ur ett föräldra- respektive barnperspektiv, vart de går idag för att leka och vad de skulle önska tillfördes på platsen.

Information samlades in via observationer, enkäter, intervjuer och samtal. Information gavs om Stadsdelsförvaltningens önskan om en kommande lekmiljö på platsen, samt om ekosystemtjänster så som pollinering, om växter och att naturen behövs även i staden.

Som komplement för att samla in information om de minsta barnens behov i området genomfördes i mitten på augusti en fokusgruppsintervju med representanter från närliggande kommunala förskolor.

Figur 4-6: Överst: Bygga av insekshotell pågår! Ovan t.v. Rita något från naturen. Ovan t.h. Så bor bin, som producerar honung.

DIALOGTILLFÄLLE 2, DEN 29 AUGUSTI

Dialogtillfälle nummer två genomfördes i samband med Parkernas Dag, lördagen den 29 augusti. Huvudsaklig målgrupp för detta tillfälle var barn i åldrarna 7-12 år. Allmänheten var inbjudna mellan klockan 10-15.

Till detta tillfälle hade platsen utvecklats ytterligare. Bland annat hade hängmattor och solstolar tillkommit. Nya fruktträd och stora blåbärsbuskar hade tillförts platsen liksom ett nytt staket som inramning av en anlagd sommaräng.

Aktiviteter som genomfördes var att bygga och måla fågelholkar och en ornitolog fanns på plats för att besvara frågor. Barnen fick beskriva eller rita sin favoritplats i naturen. På klotterplanket fick barn och vuxna fylla i vad de önskar ska tillföras på platsen. Förslag på vad den nya lekmiljön ska heta fick lämnas. Ett ekosystemspel var framtaget att leka med och barnen kunde känna skillnad på en asfaltsbit som legat i solen respektive i skuggan. En kaffemoped fanns på plats för de vuxna.

Observationer och samtal fördes med de som var där.

Det kunde konstateras att den huvudsakliga målgruppen var svår att nå. Merparten av besökarna var familjer med yngre barn.

Figur 7-9: Överst t.v. Hängmattorna blev snabbt populära bland människor i olika åldrar... Ovan t.h. ...liksom de amerikanska blåbärsbuskarna. Underst: Montering av fågelholkar medan föräldrarna njuter i solen på ängen bakom.

DIALOGTILLFÄLLE 3, DEN 1 OKTOBER

Torsdagen den 1 oktober arrangerades det sista dialogtillfället för lekmiljön på Sportfältet. Denna gång med tonåringar i åldern 13-18 år som huvudsaklig målgrupp. Detta är en grupp som vanligtvis är svår att nå. Högstadieskolor i närområdet bjöds in för en specialworkshop under dagen. En högstadieskola med ca 25 stycken 13-åringar tackade ja till deltagande. Tonåringarna fick föreslå var sin *En bra idé* kring vad den nya lekmiljön skulle innehålla samt skriva ett *framtidsvykort*, där de fick sätta sig in i hur platsen kommer att upplevas om två år då den är färdigställd.

Under eftermiddagen var allmänheten i alla åldrar inbjudna. Även denna gång var det främst småbarnsfamiljer som passade på att stanna upp och leka på vägen mellan förskolan och hemmet. Det grillades korv, lektes, överblivna fågelholkar från förra dialogtillfället monterades. Deltagarna fick komma med namnförslag, fylla på klotterplanket med önskemål, beskriva eller rita sin favoritplats i naturen samt leka "Ekosystemspelet" samt "Gissa Grönsaken".

Figur 10-11 Ovan t.h. Dialog med en årskurs 7-klass från Djurgårdens Waldorfskola. Nedan t.h. "Gissa grönsaken". Enkel och pedagogisk lek vid dialogtillfälle 3.

Figur 12-14. Överst: Full lekaktivitet i sandlådan vid dialogtillfälle 1. Ovan: Sommarängen blommar den 1 oktober. Till höger: Barnens fågelholkar monterade intill insektshotellen.

RESULTAT

SMÅ OCH MELLANSTORA BARNNS PERSPEKTIV

De yngsta barnen var för små för att uttrycka specifika önskemål kring den framtida platsen. Analysen här bygger istället på observationer om hur barnen uppträtt på platsen.

Barnen upptogs till en början av själva platsen och mötet med de nya materialen; spån, höbalarna, växterna samt tältet med metallben. Det var även spännande att springa mellan odlingslådorna och bänkarna samt att ta sig utanför gränsen för området!

Barnen utforskade på olika sätt med kroppen (lade sig i barkfliset och kom nära marken, balanserade, hoppade upp och ner, ramlade osv) och sinnena (hur lät det i höet, hur kändes det mellan fingrarna osv). Pinnarna blev väldigt intressanta och i anslutning till att vi just ritat och tecknat, blev det naturligt att fortsätta rita med pinnar i sandlådan. Även här utforskade barnen pinnarnas olika möjligheter genom att rita, göra hål/prickar i sanden, slå, gräva, låtsasfiska, vifta med dem osv. Halmbalarna erbjöd en lagom utmanande motorikövning för de minsta där de fick testa sina gränser. Generellt såg barnen ut att ha hur kul som helst bara de fick springa omkring och leka fritt på platsen.

Att plantera var mycket roligt för många av de minsta. Att gräva var roligt, men ännu roligare var det att stoppa ned saker i jorden. Några av barnen tyckte det roligaste var att plocka ur plantorna ur platsförpackningen, medan andra tyckte att vattna plantorna var det bästa. De var också fascinerade av att växterna blir mat. Flera upprepade för sig själva och för sina kompisar "fjärilsmat". Flera av de lite äldre barnen hade viss erfarenhet av att plantera sedan tidigare och förstod vad man planterade. De yngre var entusiastiska över att få gräva. Flera kände till att bin behöver växter för att kunna göra honung.

Att leka fritt med barkflisen verkade stimulera fantasin och några av de yngre barnen var fullt sysselsatta med att leka egna lekar med de naturliga materialen som fanns på plats.

Att bygga insektshotell var enligt några mycket roligt, medan andra tappade intresset snabbt. De minsta barnen hade lite svårt att förstå sambandet mellan pinnarna, kottarna, löven och att insekter skulle bo där. Dock var materialen roliga att leka fritt med. Flis blev till gubbar och halmen prasslade mysigt.

Mindre barn associerar till miljöer utomhus som är viktiga för dem eller platser de känner till. Vid samtal pratade barnen om gungor, rutschkanor och associerade till "Londonparken" dit de brukar gå. De mindes situationer i skogen och signalerade ett lustfyllda minnen, t.ex. ropade ett barn "gungar" och det kändes som att hon nästan återupplevde känslan av att gunga. Ett barn sa "akta dig" vilket vi vuxna tolkade som att hon refererade till sången Lilla snigel som de brukade sjunga i skogen. Frukter refererade till de gemensamma fruktstunderna i skogen osv.

Vid mötet med barnen framkom vad de upplevde som roliga och meningsfulla upplevelser och aktiviteter knutna till skog och natur. Ord som fjärl, mask, snigel, fågel, förekom t.ex. i samtalen med barnen vid ritstationen.

Bland allmänheten var det många barn och föräldrar som dröjde sig kvar länge. Även efter det att de organiserade aktiviteterna var slut. Både barn och föräldrar verkade nöjda med att barnen sysselsatte sig själva på platsen.

FÖRÄLDRARS PERSPEKTIV

Småbarnsföräldrar har fått besvara en enkät kring: vilka lek- och naturmiljöer går ni till idag? Vad gör dessa platser bra? Vad saknas på dessa platser? Plats som barnen tycker är extra rolig? Vad kännetecknar en riktigt bra lekmiljö: ur barn- resp. förälderperspektiv? Om du fick önska helt fritt – vilken form av "naturupplevelse" skulle du vilja se i en ny lekmiljö på Sportfältet?

Egenskaper som uppskattas och efterfrågas är:

- Praktiska aspekter så som sittplatser, väder- och vindskydd, papperskorgar, och toaletter
- Det ska kännas säkert och vara enkelt för föräldrarna att ha överblick
- Det ska gärna vara nära hemmet, finnas kompisar att leka med samt vara anpassat för olika åldrar
- Lekmiljöerna ska gärna vara kreativa, fantasifullt utformade, upplevas som äventyrliga, erbjuda barnen rörelsefrihet och fritt skapande
- De får gärna innehålla mycket natur, grönt och buskar och det ska vara vackert
- Önskemål finns om vatten och djur

Flera synpunkter inkom gällande trafiken på Sandhamnsgatan, vilken idag upplevs som livsfarlig då många bilister kör mycket fort.

PEDAGOGERS PERSPEKTIV

I förskolornas läroplaner finns inslag av naturpedagogik. Samtliga pedagoger som intervjuades var väl bekanta med begreppet naturpedagogik. Däremot var begreppet Ekosystemtjänster nytt för de flesta. En kort förklaring räckte för att samtliga skulle förstå vad det handlar om och idén om att bygga en lekmiljö med tema ekosystemtjänster mottogs mycket positivt. I dagens naturpedagogik ingår, för de yngre barnen, exempelvis att lära dem att inte skräpa ned i naturen. Pedagogerna försöker också att prata om djur och natur samt få barnen att utforska olika material.

Pedagogerna betonar vikten av att barnen får vistas och leka i naturmiljöer. Det stimulerar utvecklingen av motorik och fysik likväl som fantasi och kreativitet. Barnen behöver få stor plats för att springa fritt - rörelsefrihet samtidigt som det innebär en utmaning för pedagogerna att hålla koll på alla barnen samtidigt. På Sportfältet menar pedagogerna att det inte behöver vara inhägnat överallt, men mot Sandhamnsgatan och trafiken behövs någon form av skydd.

"Barnen älskar skogen. Man ser att något händer i kroppen när de får komma dit. Fantasin flödar. De släpper fri kreativiteten och rollekar. Motoriken utvecklas bra."

"Skogen är jätteviktig för att utveckla motorik och fysik. Det blir en annan lek jämfört med leksaker på en konstruerad lekplats."

För att utveckla motorik och fysik menar pedagogerna att det är bra med nivåskillnader, så som exempelvis bergknallar eller fallna träd. Det får gärna erbjuda klätterutmaning snarare än klätterställning. Tunnlar att krypa i eller kojor att gömma sig i är spännande. Beträffande kreativitet så handlar det om mindre föremål och skapande material som är flytt- och samlingsbara, så som pinnar, stenar och kortar. Vatten uppges vara mycket roligt.

Pedagogerna uppger att de helst inte använder sig av vanliga lekplatser med gungor och dylikt, utan snarare söker sig till lekmiljöer dit föräldrar eller far-och morföräldrar vanligtvis inte tar med sig barnen. Tillgängligheten är dock en utmaning, då det kan vara svårt att komma fram med barnvagn i naturmiljöer.

Närheten är också viktig för pedagoger med mindre barn. Långa avstånd kräver mycket organisering. Tvååringarna åker exempelvis inte vagn, och orkar inte heller gå så långt. För pedagogerna är det viktigt att platsen fungerar även vintertid samt när det regnar. Sommartid är skugga ett måste, helst genom ett stort träd som de kan sätta sig intill.

Pedagogerna önskar att platsen ska utgå från ett barns perspektiv. I åldersgruppen 1-5 år är variationen mellan barn stor och det behövs något som kan passa alla. Platsen får gärna vara indelad i olika rum som möter barn i olika åldrars behov. Det kan exempelvis handla om att anpassa bord och bänkar så att barnen själva kan slå sig ned utan att de behöver pedagogernas hjälp, vilket bidrar till ökad självständighet. Samtidigt menar en annan pedagog att det inte behöver finnas traditionella bord utan kanske snarare stubbar eller dylikt att sitta på, men i barnhöjd.

Estetiken uppges vara viktig för barn, platsen ska gärna locka ögonen först. Mycket färger uppges vara viktigt, för att inte smälta in för mycket bland omgivningen. Sedan gillar barnen när de vuxna inte säger nej - när de får vara fria att själva utforska närmiljön och testa sina gränser. Pedagogernas inställning är att vi i dagens samhälle kanske är lite för säkerhetsfokuserade på exempelvis lekplatser.

Förskolepedagogerna funderade på hur ekosystemtjänstpedagogiken ska kunna framgå på platsen. Ska platsen vara bemannad? Kommer det att finnas informationstavlor? De ser ett värde i om det finns ett tydligt bildspråk i anslutning till lekmiljön som de kan använda sig av även när de kommer tillbaka till förskolan. Årstider, naturvetenskapliga fenomen, ljus och ljud är sådant som förskolorna ska arbeta med. Insekter och fåglar uppges vara roligt. Att kunna beskåda exempelvis

fåglar på avstånd, eller ha fågelmatning på platsen ses som mycket positivt. Inslag av vatten är ett mycket starkt önskemål. Olika typer av växter på plats, stenar och annat material som barnen kan ta på och känna skillnad på kan vara ett sätt för pedagogerna att arbeta vidare med ekosystemtjänster.

Samtidigt menar pedagogerna att det måste vara lek- och lustfyllt att besöka platsen. Budskapet bör vara att barnen får känna att de mår bra i naturen och att naturen är värd att ta hand om. Detta får gärna kombineras med ”magi och mystik”, något som barnen tycker är mycket roligt.

Förskolepedagogerna bekräftade stadsdelsförvaltningens analys om att det råder brist på lekmiljöer på Gärdet. Samtliga tillfrågade förskolor skulle vara intresserade av att ha en egen odlingslåda på platsen.

Figur 15. Sommarängen lockar till spring och lek. Det har också varit populärt att plocka blommor på ängen.

TONÅRINGARS PERSPEKTIV

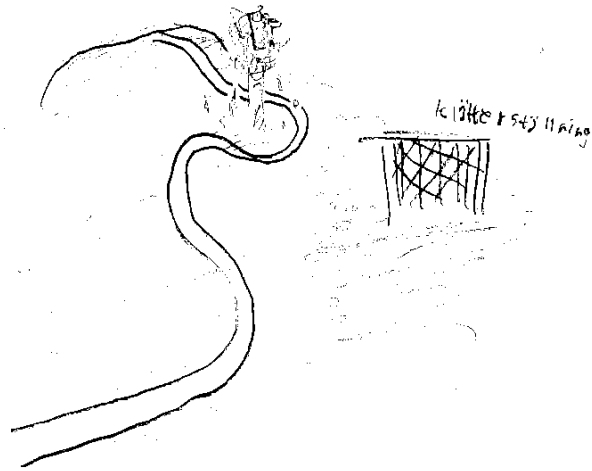
När tonåringarna själva fick framföra sina goda idéer så handlade ungefär hälften om olika aktiviteter så som skate, klättring, fotbollsmål, cykelbana och gungor. Dans, musik, teater och disco var också populärt. Ungefär hälften poängterade vikten av avkoppling, eller kombinationen av aktivitet och vila, gärna i kombination med socialt umgänge. Att skapa en plats där det är trevligt att "chilla" ansågs viktigt. Hängmattor, bänkar och vatten skulle kunna stimulera till detta.

Ungdomarna betonade vidare vikten av att platsen ska vara till för både unga och gamla. Att det ska finnas saker och aktiviteter som lockar människor i olika åldrar. Förslag framkom också som handlade om att kunna odla själv för att lära sig mer om jordbruk. En annat förslag handlade om att alla material ska vara ekologiska och att det ska finnas en kiosk som säljer ekologiskt fika på platsen. I det sistnämnda förslaget framkom önskemålet om att det ska finnas ett ställe att gå in i på vintern.

I "vykort från framtiden" återkom många av de förslag som ungdomarna skrev om i "En bra idé". Men här framkom också att ungdomarnas framtidsbild i hög grad var att här samlas mycket folk i olika åldrar. En plats där man kan umgås och träffa nya kompisar. Återigen framkom ett tydligt önskemål om en plats som erbjuder aktivitet såväl som avkoppling.

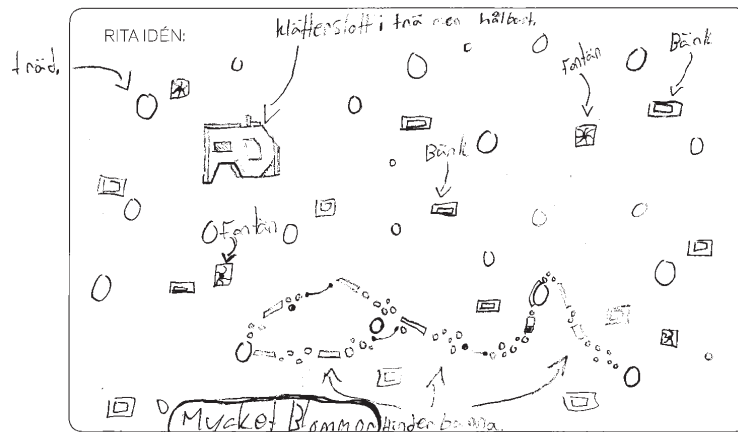

Figur 16. Att klättra i träd är kul, liksom kampen om hängmattan!

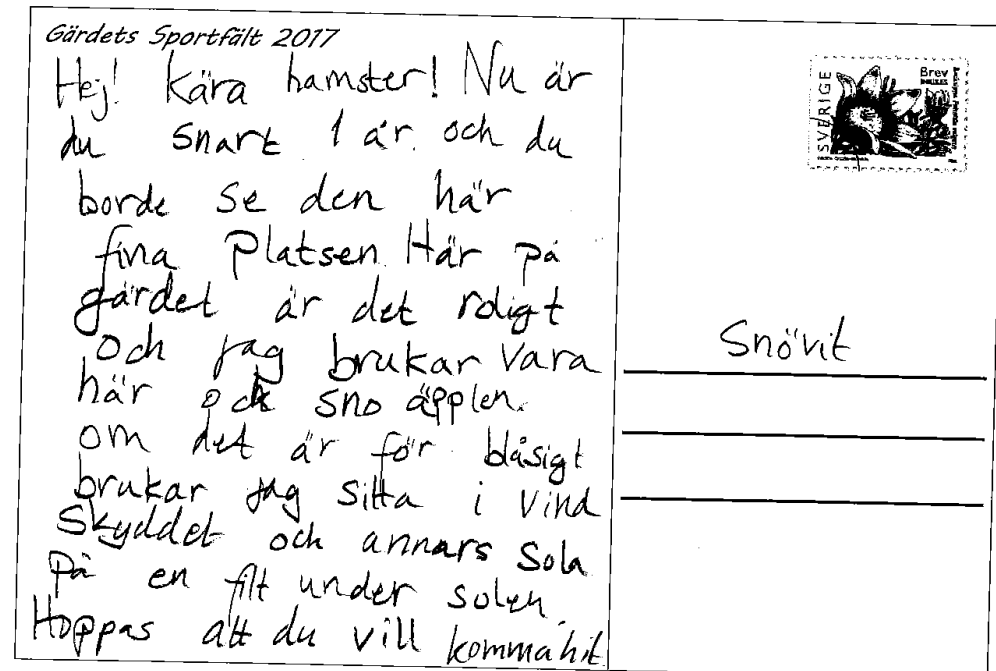
TEMA: Social, Natur, Rörelse, Färgen, Stort, Frihet

Stora NAMN PÅ IDÉN: Frihetsparken.

Figur 18 Ovan: Förslag Stora Frihetsparken. "Det ska vara naturligt med mycket träd och trädgrejer. Avslappnande ställe. Stort med mycket frihet. Klätterstallning. Mycket bänkar och hängmattor. Fågelholkar i träden. Med kanske flera fontäner."

Kille 13 år, Waldorfskolan.

Figur 17 Överst till vänster: Förslag på aktivitetsbana med klätterställning på Sportfältet.

Figur 19 ovan: Vykort från framtiden av 13-årig tjej skrivet till sin hamster.

KLOTTERPLANK –PÅ DENNA PLATS SKULLE JAG VILJA....

När deltagarna på platsen har fått önska fritt vad de önskar ska tillföras på platsen har följande framkommit:

<i>Basketplan - bollsporter</i>	<i>Mer äng och solstolar</i>
<i>Berg-och dalbana</i>	<i>Minitennisplan</i>
<i>Fågelholkar</i>	<i>Måla</i>
<i>Gungor</i>	<i>Något klurigt</i>
<i>Hamsterhjul</i>	<i>"Paddeltennis"</i>
<i>Hinderbana i naturmiljö</i>	<i>Plocka blommor</i>
<i>Hundhållplats</i>	<i>Skridskobana</i>
<i>Hydda</i>	<i>Snurrsvamp</i>
<i>Hängmatta</i>	<i>Sola</i>
<i>Inget Summerburst!</i>	<i>Staket mot vägen</i>
<i>Kaffemoped</i>	<i>Studsmatta</i>
<i>Kardborrevägg</i>	<i>Större lekplats –stor</i>
<i>Klätternät</i>	<i>Större simbassäng på Kampementsba-</i>
<i>Klätterrägg</i>	<i>det</i>
<i>Labyrint</i>	<i>Trädkojor</i>
<i>Lianer</i>	<i>Träplank och grenar att bygga koja</i>
<i>Limbo</i>	<i>med</i>
<i>Linbana</i>	<i>Vattenkran till hunden</i>
<i>Långgunga</i>	<i>Vindskydd</i>
<i>Mera höbalar, att bygga stora torn!</i>	

NAMNFÖRSLAG

Inkomna namnförslag på den nya lekmiljön:

- *Plantan*
- *Ekolek*
- *Trästubben*
- *Naturparken*
- *Gärdetparken*
- *Fågelholksparken*
- *Husparken*
- *Paradisparken à la Edens lustgård (med tillhörande orm-rutchkana)*

Figur 20. Man och två barn skriver på klotterplanket om vad de önskar ska tillföras på platsen.

INKOMNA SYNPUNKTER

- Allmänheten har varit mycket positiva till den tillfälliga platsen och dialogaktiviteterna.
- Platsen har varit väl nyttjad under sommaren.
- Hängmattor, solstolar, bänkar etc har mottagits mycket positivt.
- Den tillfälliga platsen har blivit en etablerad mötesplats, särskilt för småbarnsföräldrar.
- Det uppges råda viss "nybyggaranda" bland de nyinflyttade i området. Detta har blivit "deras" plats.
- Det finns flera förskolor i närheten, en del utan gård och behovet anses vara stort av nya lekmiljöer.
- Föräldrarna är nöjda när barnen sysselsätter sig själva, de kan samtala, dricka kaffe och njuta av sol och frisk luft.
- Å ena sidan har många poängterat att lekmiljön inte behöver vara så avancerad, samtidigt önskas en bemannad parklek.
- Det har inkommit skriftligt beröm via stadens "tyck-till" system angående att valt tema är ekosystemtjänster.
- Förekomst av fåglar, och att kunna stimulera detta genom fågelholkar och fågelmatning är indikator för hur staden mår.
- Trafiken längs med Sandhamnsgatan måste hanteras. Småbarnsföräldrar i närområdet är upprörda då de har påtalat problemet för Trafikkontoret vid ett flertal tillfällen men upplever inte att de får någon respons. Flera "gerillaaktioner" har genomförts då närboende på eget bevåg satt upp egna skyltar i stil med "kör sakta lekande barn". Vilka har plockats ned.

- Det finns en risk att lekmiljön uppfattas som skräpigt när man låter naturmaterial brytas ned på naturligt sätt. Någon enstaka synpunkt har framkommit om att halmen från halmbalarna spridit sig och att det upplevts som skräpigt.
- Nyinflyttade i området upplever en svårighet med att veta vad de ska kalla området där de bor. De förklarar ofta läget som "i närheten av..." eller "inte så långt ifrån...". Namnet på den nya lekmiljön har potential att bli identitetsskapande för hela området med de nya bostäderna.

Figur 21. Inför dialogtillfälle 2. Solskydd och stockar att leka på är på plats.

ANALYS OCH SLUTSATSER

Att beakta vid olika former av dialog och dialogaktiviteter är hur svaren ska hantearas. Frågor i form av "kom och tyck till" genererar ofta en typ av svar. De önskemålen blir ofta kopplade till det konkreta, det man känner till. Exempelvis skejt, gungor eller klätterställningar. Vid klotterplanket framkom också flera önskemål kring saker som adderats på den tillfälliga platsen; så som solstolar, hängmattor, höbalar, fågelholkar, mer sommaräng och kaffemoped. Det är inte självklart att dessa önskemål hade framkommit om de ej fanns på platsen vid aktuellt dialogtillfälle.

Genom observationer och intervjuer kan en annan typ av svar erhållas. Frågorna kan då styras till vilka *behov eller funktioner* som efterfrågas. Då framkommer det istället att det är redskap som stimulerar barnens motorik och fysik som efterfrågas. Exempelvis att det är funktionen *klätterutmaning* som efterfrågas snarare än en traditionell klätterställning. Exakt hur den ska utformas blir då upp till landskapsarkitekten.

Likaså efterfrågas platser som stimulerar barnens kreativitet och fantasi. På en traditionell lekplats kan det t.ex. lätt bli tråkigt om den enda gungan är upptagen. I en skogsmiljö, där det inte finns några gungor uppger pedagogerna att barnen stimuleras till en helt annan lek. Föräldrarna var på den tillfälliga lekmiljön mycket nöjda med att barnen till stor del sysselsatte sig själva, och att de fick en stunds avkoppling under tiden.

All form av lek och aktivitet behöver också kompletteras med sittplatser för avkoppling och återhämtning liksom energipåfyllnad. De enkla bänkbord, solstolar och hängmattor som funnits på platsen sedan i somras har varit mycket uppskattade av människor i olika åldrar. Platsen uppges ha varit välbesökt och fungerat väl. Det handlar både om småbarnsfamiljer som berättar att de lekt där en stor del av sommaren, till boende på vandrarhemmet som passerat på att nyttja grillplatsen. Bärbuskarna och sommarängen har varit mycket uppskattade av både barn och vuxna. Odlingslådorna har fått stå orörda, trots att det varit tillåtet att ta

rabarber och annat ätligt från dessa. Människor tros ha uppfattat att dessa tillhört någon istället för att vara till allmänt förfogande. En tydligare skyltning hade kunnat förtydliga detta.

Mikroklimatet på Gärdet innebär att här ofta är blåsigt. Pedagoger uppger att de ibland har svårt att göra sig hörda på grund av blåsten. Någon form av vindskydd på platsen är lämpligt att tillföra. Likaså har många efterfrågat väderskydd som både kan ge skugga på sommaren och skydda mot regn. Likaså önskas det att platsen ska fungera vintertid för lek och aktivitet. Övriga önskemål kring praktikaliteter är att det ska finnas tillgång till gott kaffe, papperskorgar och toalett.

Angående trafiksituationen på Sandhamnsgatan behöver ett helhetsgrepp tas. Tillförsel av nya bostäder och en populär lekmiljö på andra sidan gatan kommer att innebära att fler barn rör sig över vägen.

Det identifierade behovet av lekmiljöer för barn är stort på denna del av Gärdet liksom inom hela Nationalstadsparken. Störst behov verkar det vara för yngre barn, särskilt då det förväntas flytta in många barnfamiljer i de nya hus som byggs i området. Barn är samtidigt alla människor upp till 18 år. Även om det är svårt att locka ungdomar till en dialog är det ett väl känt faktum att det är brist på platser för ungdomar i det offentliga. Särskilt för unga tjejer. Platser som riktar sig till "ungdomar" är ofta aktivitetsplatser, såsom skejtramp. Dessa nyttjas till störst del av män.¹ Ungdomarna som deltog i dialogen var väldigt tydliga med att de önskade platser som var både för aktivitet och avkoppling. Många önskade också gröna, fina platser. Och många av dem poängterade att detta skulle vara en plats där människor i olika åldrar kunde få ta plats och umgås. En plats att umgås på och träffa nya kompisar.

1 Spontanidrott för vilka? (Stockholms Universitet 2012)

En småbarnpappa uttryckte vid ett av dialogtillfällena, en lördag då solen sken, barnen byggde fågelholkar och de vuxna kunde dricka kaffe och samtala sinsemellan i en grön miljö: att *"Detta var första helgen på evigheter med riktig familjefrid. Tack!"*

Det är bland annat det som kulturella ekosystemtjänster handlar om. Om hälsa, sociala interaktioner och naturpedagogik. Växter har en förmåga att bidra till välbefinnande och sinnliga upplevelser. Målet med den nya lekmiljön bör vara att skapa en plats där unga och gamla människor mår bra och som synliggör vårt behov av naturen. Platsen kan också fungera som en plattform för aktiviteter och naturpedagogik.

För de yngsta barnen kan det handla om att med kroppen få utforska olika miljöer, och känna in olika material. Lite äldre barn är mer mottagliga för pedagogik som kopplar till växter och djur, så som insekter, bin, fåglar och odling. För båda dessa grupper handlar det om att stimulera till motorisk utveckling, kreativitet och fantasi. För tonåringen kan det handla om att skapa en naturmiljö i stan där de blir påmind om att de behöver naturen för att må bra. För tonåringen handlar det också om att kombinera aktivitet med rekreation.

För vuxna besökare, med eller utan barn, antas den tillförda rumsligheten ha bidragit starkt till platsens popularitet. I och med bänkarna, hängmattorna och solstolarna har platsen signalerat att *det här är en plats där det är okej att slå sig ned*. En typ av ombonad och icke-kommersiell plats som det idag är ganska ont om i Stockholm. Och som blivit mycket uppskattad.

Den nya lekmiljön kommer inte att innehålla traditionella lekredskap. De naturmaterial som funnits på den tillfälliga platsen har av en majoritet varit mycket uppskattade. Samtidigt har det framkommit synpunkter om att vissa upplevt platsen som skräpig, exempelvis när halm blåst iväg. Med tanke på lekmiljöns tema kan naturmaterial tyckas vara lämpligt. Det finns också pedagogiska poänger med att

visa på hur växter bryts ned och komposteras. Det gäller dock att den framtida skötseln fungerar väl så att en balans erhålles så att platsen kan upplevas som naturlig utan att vara skräpig.

Figur 22. Mor och son tar en paus från cykelturen och slår sig ned på halmbalarna vid odlingslådorna.

Figur 23. Full fart vid dialogtillfälle 1.